

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Rusaliile.

Sibiu, 9 Iunie n.

După înălțarea Mântuitorului lumii la ceriu, durere nespasă și întristare mare a cuprins inimile Apostolilor, cari se vedeau acum remași singuri, fără sfătuitor, fără povățuitor. Și se simțeau slabi și neputincioși Apostolii întru împlinirea misiunii primite dela învățătorul lor cel mare.

Dar nu mult au ramas ei singuri, pentru că puterea dumnezeiască a trimis de sus Duhul sfânt asupra lor, ca să le dea putere, duhul înțelepciunii, duhul înțelegerei, duhul dragostei, duhul temerii de Dumnezeu, — singura putere de care aveau să se teamă, — pentru că astfel luminați la minte și întăriți în credința avută, să-și poată începe sfânta misiune de a pleca în toate părțile lumii, pentru a vesti celor buni pacea și cuvântul adevărului, dreptatea și mântuirea sufletului, și anume, fiecăruia în limba pe care o înțelege.

Și s'a întâmplat această minune a pogorării Duhului sfânt asupra Apostolilor la cincizeci de zile dela învierea Mântuitorului nostru Isus Cristos, când Apostolii erau adunați la un loc. S'a făcut atunci: „*sunet din ceriu, ca de suflare silnică, ce vine iute, și a umplut toată casa unde se-deau ei. Și s'au arătat limbi, împărțite ca de foc, și au șezut pe fiecare din ei. Și s'au umplut toți de Duhul sfânt, și au început a vorbi într'alle limbi, precum le da lor duhul a grăi.*”

Insemnătatea acestui act sfânt dumnezeesc reșede în aceea, că Apostolii de sus au primit puterea, prin pogorârea Duhului sfânt asupra lor, de a-și împlini misiunea de propagatori ai învățăturilor creștinești, remase lor dela Isus Cristos, și tot de sus au primit și darul de a putea face propovăduirea vecinilor adevăruri fiecărui popor în limba sa.

Amestecarea limbilor nu s'a făcut de astădată în chip de pedeapsă, ca pe vremea când oamenii în îndrăzneala lor s'au fost apucat să facă un turn înalt până la ceriu, turnul Vavilonului, ci pentru a se putea răsfira mai cu ușurătate lumina, și pentru a uni în credință pe ceice pentru propagarea ei prin multe și grele suferințe aveau să treacă!

Dacă meditam asupra însemnătății acestor mari și sfinte sărbători ale pogorării Duhului sfânt, trebuie să ne cuprindă durerea și întristarea, văzând cât de departe suntem de idealul de a fi respectată pe întreaga linie limba fiecărui popor, comora prin care și în care trăiește el, și mai ales cât de departe suntem noi, Românii, de unirea, de bunăînțelegere atât de necesară pentru a ne putea apăra cu succes în contra ispitelor și a primejdiilor. Simțim, cât de necesară ar fi o pogorare a Duhului sfânt și asupra noastră, pentru a ne lumina mințile și a ne arăta calea adevărată, calea mântuitoare, care să ne scoată din situația în care am ajuns, fiind

du-ne dat să vedem, cum toți din toate părțile caută numai să dărâme și puținul ce mai avem moștenit dela alții, dar de creat, de edificat, de plăsmuit nu e în stare nimenea să plăsmuiască ceva. Iar mergând tot astfel, pe calea apucată, pe calea discordiei, a urei și a dușmăniei, tare ne e teamă, că ajungem la o adâncime de unde nu ne vom mai putea ridica la suprafață, ci vom fi obiect de desprețuire pentru străini, cari ne vor considera de un popor netrebnic, lipsit de orice putere de consolidare, de închegare, și de material bun numai pentru alții, pentru a fi exploatat așa cum cer interesele lor.

Sunt grele zilele prin care trecem. Misiune de Apostoli avem astăzi toți față de poporul nostru, misiunea de a ne păzi turma încredințată nouă spre păstorie. Să o păzim deci cu credință. Și pentru a ne putea împlini misiunea aceasta, să lăsăm ura și dușmănia, să ne inspirăm de frumoasele idealuri ale bisericii noastre străbune, să primim și să îndeplinim învățăturile ei, ținând și poporul adunat în jurul bisericii. Pentru că precum în trecut, în zile grele, numai prin biserică am trăit, tot astfel și viitorul neamului nostru numai biserica națională ilasigură și garantează. Iar biserica ne învață să iertăm, să ne iubim unii pe alții, ca frații, ea ne întărește în credință și în așteptarea unor zile mai bune, și ne învață să ne rugăm celui prea înalt, care a „despărțit neamurile”, pentru fericirea și bunăstarea noastră și a altora! Să ne rugăm deci și în ajunul acestor mari sărbători ale Rusaliilor: Trimite-ne Doamne și nouă duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul temerii de Dumnezeu, — de care astăzi avem trebuință mai mare decât poate oricând altădată în trecut!..

Dela sfântul sinod. În ședința sfântului sinod al României, ținută Mercuri, au raportat comisiunile despre demersurile făcute pe lângă Mitropolitul Primat și Episcopul Romanului, ca ambii să demisioneze.

Mitropolitul Primat a refuzat să demisioneze și a cerut să fie judecat, cercetându-se toate acuzațiile ce i se aduc.

Episcopul Romanului a declarat că demisionează, însă după modificarea legii sinodale, și în caz că se retrage și Mitropolitul Primat.

A ramas deci ca ambii să fie judecați. Pentru a înlesni procedura, Mitropolitul Primat s'a acuzat singur în fața Sinodului de cele ce i se pun în sarcină, și a cerut să fie judecat imediat. Sinodul a ținut Mercuri d. a. o nouă ședință, pentru a decide, care proces să fie întâi judecat. Probabil însă, că amândouă vor fi judecate deodată, decretându-se conexarea lor. Procedura va fi foarte amănunțită și scrupuloasă, pentru a nu se da ansă la nemulțumiri din nici o parte.

Discursul parlamentar

al deputatului naționalist român Vasile Damian, rostit în ședința din 27 Maiu n. c. a dietei, la discuția asupra bugetului ministerului de culte și instrucțiune publică.

(Fine).

Legea școlară pretinde dela confesiuni, ca în decurs de trei ani să-și reguleze în toate direcțiile școlile: acestea să le țină într-o stare neexcepțională, ideală; dar statului îi este permis să țină astfel de sale de învățământ. Starea aceasta la nici un caz nu va avea influență morală și încurajatoare față de susținătorii școlilor de alte caractere. (Mișcare. Președ. sună).

Mai este și altă împrejurare, îngreunătoare pentru școlile noastre confesionale, și anume, că acolo, unde organele acestea ale statului și cele administrative nu găsesc să excepționeze: zidurile sunt în stare bună și sunt provăzute legal, ca de ex. în comunele Băița, Crișcior și Tărașel, și încă în alte comune. (S'auzim! S'auzim!) revizorul școlar a cerut disciplinar în contra învățătorilor, pentru că nu sunt capabili să instrueze limba ungurească. Și care a fost rezultatul acestei proceduri? Acela, că s'a ordonat, ca învățătorul să fie înlocuit prin alt învățător, cu toate că inspectorul a fost convins despre jertfele comunității bisericești de a plăti pe un învățător, și că e incapabil de a ține și pe un alt învățător, iar aprobarea ajutorului de stat nu voeste s'o propună, și astfel existența școlii e primejdioasă. Ce calificatie pretinde legea dela învățător în privința limbii ungurești? (Sgomot).

Președintele (sună): Rog liniște.

Vasile Damian: Pretinde să știe propune bine pe ungurește. Cum se poate între asemenea împrejurări cere dela un învățător să instruiască în două limbi, pătusprezece studii în șase clase? Greutățile astea le sporesc împrejurările locale, depărțările mari și ocupațiunea părinților, cari ca economi fiind avizați la ajutorul copiilor lor, se poate zice, că copiii, nu opt, ci având în vedere absențele multe, abia patru luni cercetează școala. Intre asemenea referințe insist pe lângă dl ministru, să fie cu considerațiune și să nu permită ca organele supuse să ridice pretențiuni exagerate.

Fiind în legătură cu tema aceasta, raportul d-lui ministru al cult. și instr. publ. în care prezintă, conform legii școlare, conspectul disciplinelor intentate pe baza legii, interup înșirarea proiectată a in Justițiilor, ocupându-mă pe scurt cu aceste discipline.

Din numărul total al disciplinelor care e de 148, pe învățătorii de confesiunea greco-orientală și greco-catolică cad 119, deci aproape totalitatea cazurilor se referă la învățătorii români. Temeiul proceselor disciplinare în majoritatea cazurilor este neglijarea și lipsa de rezultate la instrucțiunea limbii maghiare. Dacă luăm deci în considerare măsura, care are s'o atingă învățătorul la propunerea limbii maghiare în sensul legii, ca elevul terminând clasa IV să-și știe exprima corect ideile în limba ungurească, de altă parte nu scăpăm din vedere împrejurările între cari e nevoit să lucreze învățătorul, reducându-se adesea în practică timpul instrucțiunii la 4 luni, mediul în care trăiește elevul fiind favorabil exclusiv pentru exercitarea limbii materne, evident, că nu-i putem pretinde apropierea limbii maghiare, și impunerea acesteia va rezulta neglijarea celorlalte studii, iar în ultima analiză instrucția publică fără rezultat.

Pedagogii distinși condamună faptul, că în școlile populare s'a învețe limbi copiii, adesea să-și le însușiască perfect. N'avem însă lipsă să ne provocăm la pedagogi, doar și legile noastre dispun în acelaș sens. Articolul de lege XXXVI din 1868 ordonează în paragr. 58, că în școala populară fiecare elev să primească instrucția în limba maternă. Asemenea și art. XLIV din acelaș an în paragr. 17 dispune, ca pentru părțile locuite de

naționalități, guvernul să se îngrijască de instrucția elevilor în limba maternă, până la începutul instrucțiunii academice. Și în direcția aceasta desi, până ce nu va fi modificată dispoziția legii, dl ministru „cum grano salis” să compănească cu oarecare măsură instrucția limbii maghiare și rezultatele ei. Nu antipatia și ura față de limba ungurească mă îndeamnă pe mine la asemenea concepție, ci exclusiv interesul mare și succesul instrucțiunii publice a patriei noastre și bunăstarea și cultura obștei.

Retorcându-mă acum la înșirarea nedreptăților, v'o spun, că împotriva legii chiar, învățătorii diplomați și absolvenții de pedagogie, desi paragr. 2 din lege admite, așisderea admite și paragr. 5 din instrucția ministerială referitor la executarea acestei legi, au fost împiedecați de către autorități să funcționeze ca învățători substituiți.

Comisiunea administrativă desi i se impune, în sensul legii și a instrucției minist., datorită, că dacă lipsesc adnexele rugărilor de ajutor să facă dispoziții pentru suplinirea actelor, nu a făcut, ci pur și simplu le-a înapoiat rugările cu observarea, ca să se ajusteze în înțelesul legii. Inspectorul nu voia odată cu capul a redacta și iscăli acele documente la cari îl obligă legea, spunând, că din cauza ferilor nu le poate face documentele, cum se evedențiază din o scrisoare a sa de sub nrul 1154/1910.

Conducătorul inspectoratului de stat agită în contra școalelor confesionale.

În mai multe comune a participat la ședințele reprezentanței comunale în cari agită împotriva școalelor confesionale spunând, că statul, la caz că ridică școale comunale, contribuie cu un ajutor de 900 cor. la susținerea învățătorului.

Reprezentanța comunală cu excepțiunea acestor comune, pretutindenea a refuzat propunerea, observând, că au școale confesionale, cari sunt conduse bine și cu pricepere, stând în fruntea scaunului școlar preotul, de altă parte de ce să se bage în noii cheltueli cu ridicarea unei clădiri școlare pentru școala cea comună, fiind și altcum destul de săraci. Pe lângă toate acestea au pus obstacole la zidirea edificiilor școlare, obligând comunele să zidească cu cărămidă arsă și în locuri ca Tomnatec, Bulzești, unde nu i comunicație și nici loc potrivit în apropiere pentru a face cărămidă. Și procedura aceasta are darul de a înstrăina comunele bisericești dela susținerea școlii lor.

Organele administrative au dat informații false ministrului despre aceste stări, relatând că s'au îngrijit de înființarea școalelor comunale. Adevărul este, că comisiunea administrativă sub nrul 2811/1910 încă înainte cu doi ani a dispus, chiar în contra voinței reprezentanței comunale în 24 comune școală comună, totuși instrucția copiilor întârzie și până în ziua de azi, căci nu este nici edificiu școlar, nici învățător.

Aceasta-i cauza referințelor din topopiatul meu, că în anul 1910 din 35 școale, abia în 23 s'au ținut prelegeri. În comitatul Hunedoarei dintre 420 comune, numai în 202 sunt școale, celelalte 218 n'au. Contingentul școalelor în timpul mai recent a scăzut dela 339 la 268, iar personalul didactic dela 474 la 400. Deceșterea școalelor este șșadar de 62, iar a învățătorilor de 74. Scăzământul este al școalelor românești, cu deosebire a celor greco-orientale, dând i ele contingentul cel mai mare. Procedura ostilă a organelor statului și a celor administrative se manifestă, chiar în Hunedoara, față de acel popor, căruia îi poște multămi patria noastră pe vestiții Corvini, cari o vitejia lor au salvat patria, și cărei i-au asigurat chiar în depărtata străinătate renume.

Nu aici vin pentru întâia dată cu aceste nevoi și in Justiții. Le-am înșirat acestea comisarului inspectorat și l-am rugat să înceteze cu iperzelul, căci mult mai multe merite își va câștiga, dacă înaintează comisiunei administrative ori chiar ministrului un memorandum despre stările locale

și sunt sigur, că nu ar fi refuzat încuviințarea pentru a funcționa toate școlile acestora și a se împărțiși poporul de instrucțiunea binefăcătoare. Toate erau zadarnice, căci și-a urmat calea odată luată cu însușirea înzeită.

După ce am demonstrat referințele instrucțiunii populare în unul dintre cele mai întinse comitate ale țării, îmi iau voie să zugrăvesc în câteva trăsături generale icoana din cel mai apropiat viitor al instrucțiunii populare din țara noastră, adică dela începutul anului școlastic viitor. (S'auzim! în centru.) Epoca de tranziție de trei ani a școalelor confesionale, cu 1 Septembrie s'a împlinit și trebuia să se îngrijească de acoperirea salariilor învățătorilor ori din izvoare proprii ori cu ajutor de stat. Au ajuns deci în astfel de situație absurdă, că neizbutind confesiunile să asigure salarul învățătorului cu mijloacele proprii, mare parte din rugăvile pentru ajutor de stat sunt restituite, altă parte nu sunt rezolvite. Dacă ministerul cultelor nu va rezolva în sensul paragr. 13 rugăvile odată refuzate și nu le va rezolvi favorabil cele nerezolvite încă, mare parte a școalelor va înceta cu începerea anului școlastic.

La oaz, că ajutorul de stat va fi refuzat, în singura arhidieceză gr.-or. din 800 de școli se vor sista cu sfârșitul anului 400. Iar dacă luăm în considerare și celelalte dieceze gr.-or. și gr.-catolice, ored să nu exagerez, când constat, că numărul acestor școli va atinge cifra de una mie, fără ca în locul acestor școli ce se vor sista să se fi făcut pașii necesari pentru înființarea altora. Ce va fi dar în cazul când cu începutul anului școlar se vor sista 1000 de școli, ce se va face cu învățătorii acestor școli, cari își pierd pâinea?

Dacă în legătură cu aceasta vom lua în considerare faptul, că în anul 1908/9 numărul școalelor a scăzut cu 51, dacă vom considera țirirea școalelor esistențe, ce însuș dl ministru a recunoscut, delăturarea căror greutăți reclamă încă 1000 de școli cu tot atâtea învățători, dacă luăm în considerare, că aproape 300.000 copii obligați nu cercetează școala, trebuie să concludem că mai avem nevoie încă de 5000 școli cu tot atâtea puteri didactice.

Între asemenea împrejurări dar în loc să închideți școalele, trebuie să le sporiti, iar cele existente să le sprijiniți. E de dorit deci să se pună capăt pornirilor ostile împotriva naționalităților și îndeosebi împotriva școalelor confesionale gr. or. și gr. catolice. Căci muncă folositoare săvârșesc aceste școli confesionale și mari sacrificii au adus și aduc pe altarul patriei. Dezastrul lor va avea urmări păgubitoare pentru întreaga țară, că decadența lor înseamnă decadența patriei, căci un contingent mare al cetățenilor țării naționalitățile îl dau.

E interes de stat dezvoltarea lor culturală, chiar în limba maternă, căci numai în această limbă e asigurată progresul. Nu e rezonabil deci să fie lipsiți de unicul organ pentru propagarea culturii: de școală. Din toate părțile ne place să vestim, că nu împedecăm naționalitățile în libera lor dezvoltare culturală. Tot atunci însă naționalitățile sunt despoiate de școli. Se poate oare imagina progresul cultural al unui popor fără școală?

E consult să se pună capăt și tendințelor de a schimba școalele confesionale în școli comunale. Căci, conform celor amintite, acele stau sub o conducere și dirijare mai bună și mai pricepută, mai ales dacă ne gândim, că d. ex. în părțile ardeleni 5-8 comune formează un notariat, iar dacă în asemenea locuri vrem să înființăm școli, nu vom afla un prezident și un orator care să-și știe măcar iscali numele.

Cum vă puteți închipui o școală sub asemenea conducere? Afară de acestea ce se va face cu educațiunea la tot cazul mai bună, întemeiată pe principii religioase-morale, care numai școala confesională o poate da?

Pentru stările aceste de altom mai ales guvernul coaliției e responsabil, căci el a produs aceste devastări. Principiul coaliției a fost, ca să facă imposibile naționalitățile, ca vrăjmași cei mai periculoși ai țării. Astfel a dus, ca achizițiune națională, legea școlară, legea congruei, astfel a legiferat faimoasa lege religioasă lipsită de bază legală, căci religionea instruită în altă limbă, decât în limba bisericească, nici o școală nu poate imagina.

Și ascuțitul acestora este îndreptat cu deosebire împotriva națiunii române. Și din ce cauză? Poate fiindcă dintre toate popoarele din țară, după cel maghiar, poporul românesc e mai bine reprezentat, și astfel a dus cele mai mari sacrificii, afară de Unguri, pentru patrie? Din cauza aceea poate, că ține la existența sa etnică și preținde cu atâtea stă-

ruință realizarea principiilor așezate în legea fundamentală? Ori aceea să fie cauza, că frații de același sânge au în vecinătatea țării, un stat independent, cu care monarhia susține legături de interese?

Aceste împrejurări dimpotrivă ar trebui să înduplece guvernele din toate vremurile, ca să trateze naționalitățile și totmai pe Români după dreptate, echitate și frățietate. Coaliția așadar a creat referințe funeste, cari au darul de a provoca urgie și ură neîmpăcată între cetățeni.

În cele ce am spus am scos în evidență, că starea e insuportabilă și că asanarea e un interes general neamănat. Datoria acestei asanări și rezolviri cade întâiu în sarcina guvernului, deși celelalte partide au datoria, ca nu numai să nu împedecă rezolvirea, ci însuși ele să dea mâna de ajutor la aceasta. Ori cine, căruia îi zace la inimă bunăstarea patriei, trebuie să condamne politica de rasă unilaterală, și pe toate terenurile să realizeze egală îndreptățire, în consonanță cu caracterul poliglot al țării, care caracterizare se cuprinde în cuvintele S. Stefan, adresate fiului său Emeric, că numai țările poliglote le consideră tari și sigure.

Căci doară totul, ce e nenatural, nu are viață, creațiunea meșteșugită, forțată nu e stabilă, de oarece felurile acestea nu se pot uni, ci ele au caracter disolutiv. Deci numai prin egală îndreptățire se poate asigura și crea între locuitorii țării o conțelegere pacifică, conviețuire liniștită și iubire reciprocă, care va promova nu numai bunăstarea patriei, ci puterea monarhiei și strălucirea tronului.

Politica aceasta e singura și adevărată politică de stat, dar inițiativa trebuie să înceapă de sus, dela guvern și dela partidul guvernamental, căci e datoria guvernului, ca să se îngrijească de complinirea acestor lipse înșirate, și ca să îndepărteze din cale pedecile, trebuie să înceapă asanarea. Aceasta se va putea obține prin aceea, că întâia oară să se îngrijească, ca cât mai curând să se revizuiască art. XXVII. a legii școlare din anul 1907. Și până atunci dispozițiile acestora drastice ale legii, calmarea căroră a cerut-o însuși autorul legii, colegul cont. Albert Apponyi, trebuie calmate. El a declarat aici în cameră, că cu prilejul punerii în prexă le va modifica. Organele executivă să se oblige deci prin o ordonanță, ca nu ținându-se de litera legii, ca până acum, ci trecând peste marginile ei să dovedească un tratament mai uman și echitabil.

Mai departe trebuie ca guvernul să revoace ordonanța cu privire la catehizațiune, adică s'o abroge. Autonomia bisericii s'o mențină neschimbată, legea despre congrui, și până la dezvoltarea congruei să se eșecute echitabil și abstragând cum am zis dela legătură dintre preoți cu numărul sufletelor credincioșilor, și acolo unde comuna nu poate plăti din al său jumătate din 800 cor., pe preoții cu o calificatie bună să-și împărțasească de întreaga sumă de să-iregire cu 800 cor., de oarece aceasta o poate face și pe baza dreptului discrețional dat prin lege. Apoi ca ajutoarele date bisericilor pentru scopuri școlare și bisericești să le împărțasească egal, fără osebire de naționalitate și confesiune, că în sfârșit să dea ajutor de stat pentru întregirea salariilor învățătorilor confesionali așa fel, că petițiunile rezolvite nefavorabil să se revidieze și să se rezolve favorabil, iar petițiunile nerezolvite până acum iarăși să se rezolve favorabil.

Prin aceasta cred, începe ruperea cu trecutul și ameliorarea sistemului de până acum din cadrul resortului cultelor, pe terenul căruia în trecut naționalitățile mai mult au fost neîndreptățite. Și astfel procedura ministrului instrucțiunii publice și în general al guvernului va avea influență asupra partidelor, asupra camerei, a societății și asupra presei; în țară ar domni cu totul o altă dispoziție; atacurile și persecuțiunile ar înceta și locul acestora l-ar ocupa bunăvoințe, indulgențe, înțelegerea reciprocă și iubirea, din ceea ce va rezulta ferocirea cetățenilor și a patriei, și prin cari s'ar crea posibilitatea consimțirii și concilierii frățești.

Eu consider budgetul ca o expresiune a direcțiunii și programului de guvernământ, de oarece budgetul asigură rezolvirea tuturor datorțiilor și chestiilor și satisfacerea pretențiunilor mărturisite de guvern.

Din declarațiile de până acum ale dlui ministru al instrucțiunii publice știm, că este prietenul păcii confesionale și a toleranței, că e aderent principal al școlei confesionale, că pe întreaga linie însuș voește conțelegerea și astfel și o naționalitățile, că e gata să mențină toate școlile confesionale, cari sunt pline de viață, că el va năzui să asanarea uniform bisericile și confesiunile și le va prețui uniform; doar școlile confesionale sunt

concesente cu firea, caracterul și cultura generală a țării noastre și aceea nici o școală nu se poate separa de acestea; acestea toate sunt deci pline de viață, de oarece toate au lucrat și lucrează spre binele patriei, și prin urmare toate sunt vrednice de a fi sprijinite, cinșite și prețuite.

În espunerea mea am desfășurat camerei obiectiv, cu seriozitate, cu sinceritate și cu convingere curată patriotică toate absurditățile, nevoile, toate jignirile cari trebuiesc vindecate în cadrul resortului cultelor, și pot asigura pe dl ministru al instrucțiunii, că împlinind dsa toate pretențiunile, rezolvirea căroră le este asigurată în lege tuturor naționalităților și confesiunilor, atunci nu va găsi agitatoari și atunci agitatoarii și insinuatorii nu vor trebui căutați între naționalități, ci în faptele și stările arbitrare, pe cari le-am înșirat.

Fiindcă bugetul nu acopere și nu mulțamește pretențiunile legale ce se așteaptă dela el, ale partidului naționalist, în numele partidului deolar, că nu-l primesc.

Programa

examenelor publice dela școala civilă de fete a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ la finea anului școlar 1910/1911.

Luni în 19 Iunie, a) înainte de amiază: dela 9-11 ore clasa IV. civilă din studiile: Limba română și limba maghiară; b) după amiază: dela 3-5 ore clasa I. civilă, din studiile: Limba maghiară și geografie.

Marti în 20 Iunie, a) înainte de amiază: dela 9-11 ore cl. II. civilă, din studiile: Limba română, aritmetică și geometrie; b) după amiază: dela 3-5 ore cl. III. civilă, din studiile: Chimie, limba maghiară.

Mercuri în 21 Iunie, a) înainte de amiază: dela 8-10 ore Religionea cu elevele din toate clasele civile; dela 10-11 ore Limba franceză cu elevele din cl. IV. civilă.

Joi în 22 Iunie, a) înainte de amiază: dela 9-11 ore Muzica vocală și instrumentală (piano, violină) cu elevele din clasele civile și cursul complementar.

Joi în 29 Iunie, a) înainte de amiază: dela 11-12 ore încheierea solemnă a anului școlar și distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de calligrafie și desemn, sunt espuse în deoursul examenelor într'una din salele institutului.

Direcțiunea.

Dela „Academia Română“.

Dl N. Iorga despre Ardeleni.

S'a întâmplat, că și în anul acesta, dl Duiliu Zamfirescu, unul dintre cei mai tineri membri ai Academiei Române, ne-a atacat într'o conferență rostită în sedința publică a Academiei, pe noi, Ardelenii, pe tema „poporanismului“, acuzându-ne că nu avem cultură românească, și nu avem limbă literară românească, ci gândim într'o limbă străină, din care traducem apoi greșit pe românește.

Credem, că dl Zamfirescu a vorbit într'o chestie pe care nu o cunoaște, și totmai deaceia nu e competent să-și spună cuvântul decizător asupra ei. Iar dela membrii Academiei Române s'ar putea aștepta, ca cuvântul lor să fie totdeauna decizător în chestiile în cari se pronunță. Dl Zamfirescu nu are nici măcar o palidă idee despre greutățile cu cari luptăm noi, cei din Ungaria și Transilvania, pentru a ne însuși puțină cultură și puțină cunoștință de limbă românească pe care o avem.

Când școala nu ți-e nici decum românească, ci ungurească, și când administrația, justiția, serviciul la miliție, comunicația publică, tot, dar tot în țară, nu e românesc, ci se face în altă limbă, — cum putem noi să fim mai tari în limba literară românească decum suntem? Ba e mare mirare că o posedem și în măsura în care ne putem folosi de ea! Suntem siguri, că dacă dl Zamfirescu era nevoit să-și facă la noi educația, își forma altă părere despre poporanismul nostru, dacă peste tot putea să ajungă pe terenul literar acolo unde e așeză, căci cine știe dacă putea să dea piept și el cu greutățile cele mari pe cari avem noi să le învingem?

Natural, că atacurile nedrepte nu puteau să rămână necontestate în sinul Academiei Române, și la combaterea lor s'a angajat cel mai competent, domnul Nicolae Iorga, care ne cunoaște mai bine firea, însușirile, facultățile și greutățile cu cari avem să luptăm. Chiar și numai avonul, că dl Iorga va vorbi la Academie despre Ardeleni, a atras multă lume la Academie, Luni, săptămâna aceasta, astfel, că sala era plină de un public foarte ales.

Prezidentul Academiei, dl Iacob Negruzzi după deschiderea sedinței și mântuirea formalităților obișnuite, că numai de-o câtă cuvântul dlui Iorga, care apoi citește comunicarea sa, arătând rolul cultural al Ardelenilor, prin care nume înțelege pe toți frații de peste Carpați, activitatea lor, ca dascăli și luminători ai țărilor române, conflictul de idei și polemicele cu dascălii și scriitorii din țară, sfârșind prin a vorbi de scriitorii în nota specific ardelenă.

Cultura românească e una singură, — spunea dl Iorga. Faptul, că Români sunt risipiți, constătu o scădere politică, dar da naștere unei varietăți de inspirație și forme literare foarte interesante de studiat.

În linii largi, cu bogăția de fapte caracteristice metodei sale, cu acele expresiuni, când lapidare, când scânteețoare, când vibratoare de emoție, dl N. Iorga face istoricul activității culturale a Ardelenilor.

La început Ardelenii au avut un rol de dascăli la curțile boierești, ceea mai sus ca servitorii, mult mai jos ca profesorii și guvernantele aduse din străinătate. Așa a fost Gh. Lazar, învățător al copiilor Bărcăneșchi, Aron Florian, învățător al copiilor lui Dinicu Golescu.

Primul conflict dintre dascălii din Transilvania și cei din țară izbucnește la 1838, provocat de o scrisoare a lui Ioan Maiorescu către Barițiu, pe care acesta a publicat-o în „Foaia pentru minte“ etc., scrisoare prin care se făcea o critică aspră a stării de lucruri morale și sociale din țară. Scrisoarea a provocat în Muntenia o adevărată furtună. Eiede a luat condeiul și a atacat cu adevărată brutalitate, cu vulgaritate pe Ioan Maiorescu, numindu-l „nemțoman ocărător“.

În fața acestei furtuni, Ioan Maiorescu, pentru a nu pierde pâinea copiilor săi, a fost silit să retrăseze, publicând o scrisoare în care declară, că a scris „prea ușor despre țara pe care nu o cunoștea în dejans“.

Conflictele dintre dascălii ardeleni și cei din țară nu izvorau din chestiuni personale, ci era conflictul între două societăți.

Ardelenii reprezentau o tendință curat românească, inspirată de gloria străbunilor Romani, nevoia unei sănătoase vieți morale, unei gospodării orânduite și unei culturi originale, iar clasa suprapusă din țară avea înclinări către internaționalism, și își croia o viață morală și socială despre ceea ce își închipuia, că este modernismul francez.

Al doilea conflict a izbucnit la 1855, când Mihail Kogălniceanu atacă în „Steaua Dunării“ pe profesorii ardeleni din țară, în frunte cu Laurian, pe care îl trata cu epitetul „cotei și mops, care latră la lună“.

Lui M. Kogălniceanu îi răspunde Barițiu, cu un spirit atât de cumpătat și înțelept, încât Kogălniceanu declară, că într'o polemică cu Barițiu e o cinste chiar a fi învins, — și depuse condeiul în această chestie.

Al. Russo continuă lupta începută de Kogălniceanu împotriva dascălilor ardeleni.

Al. Russo era un artist tradiționalist. El nu combătea eforturile culturale ale Ardelenilor în esența lor, viața lor sufletească și socială, ci rătăcirile lingvistice și feudalismul lor.

Al treilea conflict între profesorii ardeleni și cei din țară a fost la 1867, provocat de articolele dlui Titu Maiorescu: „Ziarele românești din Austria“ și „Școala lui Bănuț“.

Dl Titu Maiorescu era un partizan al scrierii limbei pe înțelesul tuturor, cu spirit logic.

Articolele dlui Maiorescu au provocat o mare durere în mijlocul unui popor asuprit, care cerea dela noi mai multă inimă decât logici.

Pe când dl Maiorescu scria acele articole, Al. Odobescu, care avea o sensibilitate și viziune de artist, călătorea în Ardeal, de unde a revenit cu excelențe și emoționante impresii despre viața socială și sufletească a fraților de acolo.

Încheind studial acestor conflicte de idei, dl N. Iorga vorbește de scriitorii cu o notă specific ardelenă.

Cel dintâi scriitor în acest sens este Ioan Slavici, care oglindește sănătoasa viață de țară a Ardelenilor, cu durerile, cu preocupările umile, cu frământările și nevoile existenței, — note cari au provocat batjocurile literaților rafinați din țară.

Al doilea scriitor cu notă specific ardelenă este dl Gh. Coșbuc, căruia dl N. Iorga îi face un frumos și admirativ portret literar, arătându-și regretul, că elementul ardelen al talentului său „se subiază sub grămada de coroane funebre ale înșăroinărilor oficiale“.

După ce dl Iorga vorbește în termeni admirativi de opera lui Octavian Goga și I. Agârbiceanu, spune, cu literatura cu nota specific ardeleană nu este „popor-nistă”, — termen politic venit din Rusia, — ci literatură populară.

Domnul N. Iorga termină, în aplauzele publicului, declarând, că Academia Română are datoria de a lăuda și încuraja mișcarea literară a Ardelienilor, și că prin acest act chiar se face prea puțin pentru cei de peste Carpați, cari „cu atâtea lupte și jertfe țin în mână un steag cultural, care este și al nostru”.

Acela, căruia îi suna acest răspuns, dl Duiliu Zamfirescu, a lipsit de la această ședință interesantă a Academiei Române. A simțit poate, că va fi prea slab pentru a putea suporta adevărurile domnului Iorga!

Din Zarand.

Adunarea reprezentanților gimnazial din Brad. Leul Zarandului. Știri economice. O vizită așteptată cu mare dor.

— 21 Mai v.

Azi, în ziua Sf. Constantin și Elena, ca de regulă s'a întrunit reprezentanța gimnazială din Brad, compusă din membrii sinodului protopop. Zarand și Halmegiu, pentru a se ocupa cu egendele curente ale institutului gimnazial. Prezenți 42 din 72 membri. Spiritul foarte agitat, cu deosebire între cei mai bine simțitori. Președintele Preaon. Domn Vasile Dămian deschide ședința la orele 11 și jum. prin un discurs atrăgător, prin care cheamă la muncă pe toți membrii și nemembrii întru înaintarea institutului gimn. lăsând la o parte neînțelegerile, și lucrând cu duhul păcii și al dragostei dintre frați.

Urmează raportul direcțiunii gimnaziale, citit de dl director provisor Stefan Albu.

Oleu pe foc a fost raportul, eșind la iveală din el în toată goliciunea sa orgoliul pizmei și al urei ce domnește între membrii corpului profesoral din Brad, și că nu s'au întâmpnat și scene urâte numai spiritului calm și adânc prevăzător al președintelui se poate mulțumi.

Adunarea peste tot a decurs în mod afară din cale sgomotos; și nu că doar afacerile institutului gimnazial ar fi oarecum îngrijitoare, ci numai din cauza certelor între membrii corpului profesoral, cari prin intrigi dăinușe de 2—3 ani încoace, și cari stări de lucruri azi nu se mai pot tolera fără pierderea institutului gimnazial. Numai o clipă mai avem poate și am perdut pe vecie farul cultural dela Brad.

Nădăjdum însă, că autoritățile bisericești vor ști curma răul la timp, ceea ce am dedus și din explicațiile date de prez. V. Dămian, care ca un leu a trebuit să lupte la complanarea conflictului duros, dând dovezi de rară paciență a omului imparțial, cu spirit calm și cu largi vederi.

Unii membri marcanți ai comitetului gimnazial și-au înaintat abzierile pe motivul, că întru atâtea sunt de tulburări suflătește în urma certelor dintre membrii corpului profesoral, încât nu se mai pot susține la postul lor de membri în comitet!!

D'apoi președintele, Preaon. Domn V. Dămian, în calitate de preșident și autoritate bisericească, cât a avut și are de suferit și tot nu și-a pierdut cumpătul? Nu; pentru că e om integru în caracter și conștiință, deci cu drept se poate numi „Leul al Zarandului”. Dumnezeu ni-l țină mult între noi.

Se va întreba on. public cetitor, cum se poate, că chiar domnii profesori să ajungă la atâtea dușmănie, ca prin certele dlor să nimicească institutul care îi hrănește și care îndulcește un neam întreg? Care va fi motivul?

Iată un secret încă nedescoperit până azi, deși oamenii cu greutate și dintre cei mai distinși ai neamului l-au căutat și nu l-au aflat.

Soriitorul acestor șire pare a fi eșiat adevăratul motor al regretatului conflict.

El zace într-o mână sacrilegă, dorind de a-și umplea jignirile, ceea ce numai aruncând tăciunile între cei ce-l puteau controla, putea s'ajunge. Acum și-a ajuns scopul, jignirile sunt pline, dar bu-nul Dzeu care toate le știe își arată câte odată atotputernicia, ca și în cazul de față, căci conștiința mamei sacrilege s'a tulburat, și e numai chestie de timp ca să fie demascată. Și stând această mână sacrilegă afară de corpul profesoral, să nădăjdum, că prin această demascare vom putea obține pacea mult dorită între domnii profesori, altcum toți oameni conști. de chemarea lor.

Un corespondent al mult prețuitului nostru ziar „Tel. Rom.” într'un număr mai îndepărtat a fost descris cu multă cunoștință de cauză starea economică din Zarand, la care mai adăugând recolta de poame compromișă pentru acest an la noi, ne putem aștepta tot la mai mare miserie.

Și acum o veste îmbucurătoare.

A doua zi de sf. Rusalii ne cerce-tează P. S. Sa Episcopul Aradului I. I. Papp, venind dela Halmegiu pe linia Crișului la Brad cu tren separat. Cu cât dor și cu câtă bucurie așteaptă poporul de aici sosirea acestui înalt oaspe, nu se poate descrie, căci rar ni s'a dat ocașiu-ne a putea primi în mijlocul nostru un cap bisericesc. Și de aceea va fi primit P. S. Sa în mod impunător.

Fie, ca pasul pe care-l face pe tradiționalul pământ al Zarandului să aducă iubirea și dragostea între frați, și pacea mult dorită între popoarele conlocuitoare ale acestui pământ.

„Mirele vine; să eșim întru întimplarea Lui și să strigăm „Intru mulți, mulți ani, Stăpâne”.

Zarandeanul băstinaș.

NOUTĂȚI.

Din cauza sfintei sărbători, „Pog. S. Duh”, numărul proximal ziarului nostru apare Mercuri după amiază la orele obicinuite.

Sfințire de biserică. Actul sfințirii bisericii gr.-or. române din Fel-dioara-săcuiască (protop. Turdei) se va săvârși prin Excelența Sa, Înalt-preasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu, în 5/18 Iunie a. c. la orele 8 a. m. După sfințire, la ora 1 p. m., se va da un banchet, iar seara concert din par-tea unui grup al teologilor din Si-biiu.

La Sinaia. Regele și regina Româ-niei, cum anunță zările de dincolo, își vor lua, începând de Duminecă, reședința de vară la Sinaia.

Congresul Ligei. În Congresul Li-gei culturale, care s'a ținut Duminecă în Craiova, a rostit o vorbire mai lungă dl G. Bogdan-Duică asupra situației politice a Românilor din țara noastră. Vorbitorul a arătat necesitatea imperiului austriac de a fi mare și puternic; a spus rolul în-semnat dela 48 al marelui Șaguna, intîm-nul Carții; a descris apoi situația după anul 1868, în lupta neegală de câteva de-cenii între români și maghiari, — și până la epoca de astăzi, a îndoielii și a șovăirii. În chestiunea aceasta, a zis domnul Bog-dan, atențiunea tuturor Românilor trebuie să se îndrepte asupra culturii poporului, și asupra bune înțelegeri între conducători. — A cuvântat și dl N. Iorga, zicând că Românii trebuie să se sprijinească numai pe puterile proprii, fără a face apel la ni-meni. Ședința a fost încheiată la orele 12, după ce s'a anunțat că congresul vii-tor se va ține la Constanța. Seara la 9 ore dl Iorga a ținut în sala teatrului ora-iovean o conferință despre Presa și rolul său. În ziua următoare, Luni, congresiștii au făcut o excursiune pe Valea-Oltului.

Sărbătorile jubilarie ale universității din Iași se vor ține în 27 și 28 Septem-vrie c.

Caz de moarte. Din Beiuș se ve-stește, că în zilele acestea a răposat Va-sile Dumbravă, directorul gimnaziului su-perior beiușan. Odihnească în pace!

Examen. Domnișoara Anicuța Voi-leanu, fiica domnului asesor consistorial Mateiu Voileanu din Sibiiu, a făcut în 1 Iunie n. examenul final la conservatorul din Viena, secția pianului, cu succes emi-nent, luând premiul prim.

Hymen. Dl Nicolae Gergel și doara Ileana Debu își vor celebra cununia în bi-serica din Toderițe, Luni (a doua zi de Rusalii) în 30 Maiu st. v. 1911 la 5 ore după amiază.

Adunări populare. Partidul național slovac în înțelegere cu cel social demo-krat organizează în zilele acestea nume-roase adunări populare pentru votul uni-versal, egal și secret. Adunările sunt cer-cetate de popor în mare număr.

Medalie pentru pompieri. Maiestatea Sa prin o hotărâre din 27 Maiu a fâte-meiat o medalie de onoare pentru pom-pierii, cari au dezvoltat o activitate de 25 ani ca membri în diferitele corporațiuni ale pompierilor din Ungaria. Medalia este de bronz, purtând chipul monarhului, co-roana ungară și numărul XXV. Confe-rirea ei se face din oficiu, sau pe urma unei cereri.

Dl Mihail Ittu, inginer silvic în A-rad, fost până aci membru ordinar al „Reu-niunii române de agricultură din comitatul Sibiiului”, a binevoit a să înscrie între membrii pe viață ai ei cu taxa de 80 cor.

Mulțămită. Ilustrul domn Vasile de Stroescu a trimis episcopiei bisericii gr.-ort române din Noerich 500 cor. ca s'ajor pentru școala gr.-or. rom. de acolo, pentru care faptă maritimă s'a aducem și pe calea aceasta sincere mulțămiri. Aron Mețianu, paroh, Ioan Ienciu, episcop.

Încercare de sinucidere. Din arestul militar dela Mollersdorf se străcoară știrea, că Adolf Hofrichter, otrăvitorul cu cian-kali, a încercat earăși să se sinucidă. Du-minecă dimineața a fost găsit spânzurat în celula sa. Păzitorul a tăiat îndată stoa-ra, și Hofrichter s'a trezit în curând. De alt-fel se crede, că intențiunea sa de a se sinucide nu este tocmai serioasă; pentru că încercările de-a-și pune capăt vieții le face totdeauna ziua, când poate să fie ușor surprins. Nenorocitul fost locotenent a slăbit ca un schelet, se roagă neîncetat, geme și plânge adeseori.

Turiști germani la Tatra. O socie-tate numeroasă de turiști din Prusia a sosit săptămâna aceasta în Ungaria, pentru a admira frumusețile muntelui Tatra. So-cietatea se compune din 200 de persoane, din deosebite clase, domni ofițeri și dame, sub conducerea unui profesor din Breslau.

O arăpoaică uriașă. În zilele ace-slea va sosi la un panoptiu din Berlin o arăpoaică cu numele Abomah, înaltă de 2:32 metri; este de 32 de ani, născută în Carolina de sud, unul din statele unite americane. Fata aceasta uriașă consumă: dimineața un litru și jumătate de lapte, o jumătate chilogram unt și o pâne, la amezzi un chilogram de carne, un chlgr. de pește, patru chlgr. de zarzavat și doi pui, sara multe poame și 30—40 de ouă. Are o avere considerabilă, și sosește la Berlin mai ales cu scop de a-și găsi un mire potrivit, — zic berlinezii.

Mulțămită. Marele binefăcător al Românilor dl Vasile de Stroescu a contri-buit și la zidirea bisericii noastre gr. or. române din Sărdac-Copălnic cu suma de 200 coroane, pentru care faptă generoasă îi aducem prin aceasta mulțămitele no-astre. Stefan Miclea, paroh gr. or. rom.

Holera. Știrile aduse de călătorii cari vin din Italia, încredințază că holera băn-tue în Veneția, în Neapol și în alte locuri. Din Triest se știe, că s'au luat aspre mă-suri de pază. Toți călătorii sosiți din Ita-lia sunt supuși la priveghere medicală de cinci zile. Serviciul sanitar austriac tra-tează Veneția ca infectată.

O nouă bibliotecă s'a întemeiat Du-minecă în comuna Vâlcele, de lângă Bra-șov. Noua bibliotecă populară s'a înființat prin despărțământul brașovean al „Asocia-țiunii”, și anume la dorința exprimată de țărani din Vâlcele.

Domnul Vasile de Stroescu, a mai dăruit următoarele sume: Pentru școala în edificarea din comuna Șaroș, tractul Me-diașului, 500 cor, pentru biserica din Și-eul-mare (tractul Bistrița) 200 cor. și pen-tru biserica din Vâlcele 200 coroane. E-pitropiile acestor biserică gr. ort. române aduc marelui binefăcător și pe calea a-ceasta sincere mulțămiri pentru ajutoarele primite.

† George Urdea, preot gr. or. ro-mân, a decedat în etate de 65 de ani, după grele suferințe, împărțit cu Sf. Taine, în 24 Mai (6 Iunie n) la 9 oare seara. A fost înmormântat Joi în 26 Mai (8 Iunie n) c. la 2 oare p. m. în cimitirul bisericii Sf. Nicolae din Cernatul-Săcelelor. Odihnească în pace!

Calcați de automobil. Pe o stradă din cele mai umblate din Londra trezeau elevii și elevele unei școli de surdo-muți, când un automobil a izbit drept în mij-local copilor. O fetiță a fost omorâtă, doi copii grav răniți, și mai mulți înși trântiți la pământ. Nenorocirii, deși li se făcuseră semne, n'au observat nimic, până ce catastrofa s'a împlinit.

Premiile Academiei. Academia Ro-mână a acordat în ședința de Marți pre-miul Năsture', în valoare de 4000 lei, dlui Dr. Vasile Bianu din Buzău, pentru lucra-re sa „Doctorul de casă sau dicționarul să-nătății”.

Prelungirea privilegiului băncii austro-ungare. Cele două guverne ale mo-narhiei austro-ungare, din Viena și Buda-pesta, au prelungit privilegiul băncii au-stro-ungare până la 15 Noemvrie a. c.

Cutremur de pământ. Zilele trecute a fost un mare cutremur de pământ în Mexico. S'au prăpuit mai multe case, între cari și o casarmă, sub ruinele căreia au fost îngropați 70 de soldați.

Protopresbiteratul Lupșei, după-cum ni se comunică dela esactoratul con-sistorial, în privința rațiocinării se găsește în fruntea protopresbiteratelor din arhi-dieceză. Zelosul protopresbiter, dl Vasile Gan, a înaintat adeocă la consistor toate rațiociniile din cele 29 comune matre, din cele 5 filii și rațiociniul protopresbiteratu-lui pe 1910. E de notat, că încă pentru anii trecuți, aproape toate comunele aparțină-toare acestui tract sunt provăzute cu ab-solutorul prescriis pentru rațiociniile în regulă compuse. Laudă lor!

Nouă însoțire Raiffeisen. Din Căr-peniș (lângă Miercurea) ni se știe: Zilele acestea a sosit hotărârea tribunalului r. din Sibiiu, prin care luând la cunoștință cu aprobare statutele însoțirii noastre de credit, a înregistrat firma ei. Temei la această însoțire, care este a 23-a în co-mitatul Sibiiu, s'a pus încă la 1908, când cu frumoasa întrunire agricolă organizată de comitetul central al „Reuniunii rom. agricole sibiene”, dar actele relative nu s'au încheiat decât în zilele prime ale a-nului de față, cu concursul membrilor din direcțiunea „Casei de păstrare din Miercurea”. Merite în jurul înființării în-soțirii mai au dl Aurel Munteanu, notar, Ioan Munthiu, paroh și Nicolae Crăciun primar. Însoțirea aderează la proiectata Centrală a însoțirilor.

Monument regal. Monumentul na-țional al regelui Victor Emanuel II, așe-zat pe capitol în Roma, a fost inaugurat Duminecă, în ființa de față a familiei re-gale, a corpului diplomatic, a miniștrilor, a autorităților civile și militare și a unei mulțimi uriașe de oameni. Ministrul Gio-litti a rostit discursul de inaugurare, în care a spus că monumentul acesta al „Pă-rintelui Patriei” înfățișează amintirile jert-felor de martiri, cari au îndeplinit învie-rea Italiei. Ministrul a acamat cu însu-flețire pe regele, care simbolizează unita-tea patriei. — Președintele Fallières al republicii franceze a deșat regelui Ita-liei, că se asociază, împreună cu Franța, la comemorarea lui Victor Emanuel II.

Teatru în Făgăraș. Societatea de diletanți români „Progresul” din Făgăraș invită la reprezentarea teatrală dată sub conducerea dlui Aurel P. Bănuțiu, direc-torul artistic al societății teatrale, Marți, în 13 Iunie n. 1911, (a 3-a zi de Rusalii), în sala dela „Hotel Paris” (Sorea) în Fa-găraș. Începutul la 7 1/2 ore seara.

Biron de informații în Budapesta. Atragem atențiunea publicului cetitor asu-pra inseratului cu titlul de sus din numă-rul nostru de astăzi.

Atragem atențiunea Onor. public a-supra anunțului Sam. Wagner de pe pa-gina a patra.

Cărți și reviste.

Neamul Românesc Literar, nr. 19 din 22 Mai 1911, cuprinde: Ioan Adam, de N. Iorga. Scrisori ale lui D. Bolintineanu după întoarcerea din exil, de N. Cartoian. Dă-mi aripi, poezie după V. Hugo, de Mihail I. Procopie. Amintiri despre un om de bine, de Preotul Const. Morariu. Apa morților, de Ap. D. Culea. O istorie a negoțului moldovenesc, de I. Pașa.

Transilvania. nr. II. pe Martie-Aprilie 1911, cuprinde: † Iosif Sterca Șuluțu, de A. Bărsănu. Preoțimea românească ardeleană în sec. XVII, de I. Matei. Poezia în raport cu istoria și cu științele pozitive, de M. Străjanu. Organizarea satelor noastre, de O. C. Tăslă-uianu. Descănțețe din Banat, de E. Hodoș. Turca în comitatul Hunedoarei, de T. Schmidt. Documente istorice, de E. Gagy de Etéd. Oameni și fapte: Iosif Sterca Șuluțu de Căr-piniș. Însemnări. Procese Verbale. Apel etc. Ilustrațiuni: Iosif Sterca Șuluțu, înmormân-tarea sa.

Nr. 6272/1911 Bis.

(183) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa III-a **Selensul-mare** și filia **Prod**, tractul Sighișoara, se publică concurs nou cu termen de 30 zile, dela prima publicare în foaia „Telegraful Român” pe lângă jumătate venitele parohiale.

Petițiile concursuale instruite conform legilor în vigoare, se vor așterne Consistorului în termenul deschis, fiind concurenții îndatorați a se prezenta cu prealabila încunoaștințare a protopresbiterului concernent, în comună la sfânta biserică spre a cânta, cuvânta, respective oficia și a se face cunoscuți poporului, cu 8 zile înainte de ținerea sinodului electoral.

Sibiiu, din ședința senatului bisericesc ținută la 24 Maiu 1911.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 6164/911 B.

(184) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III-a **Almașul-mic** cu filia **Bunesti**, în tractul Geoagului, prin aceasta se publică concurs nou cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasonate în coala B pentru întregirea dela stat a dotației preoțești.

Cererile de concurs provăzute cu documentele prescise sunt a se înainta în termenul deschis Consistorului, având petenții a se prezenta în parohie, cu prealabila știre a protopopului, pentru a se face cunoscuți poporului.

Sibiiu, din ședința consistorului arhidiecezan ca senat bisericesc ținută la 24 Maiu 1911.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 5878/1911 B.

(172) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Tecaraș**, protopresbiteratul Geoagului, prin aceasta se publică nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotației preoțești.

Cererile de concurs, instruite conform presciselor în vigoare, sunt a se înainta Consistorului arhidiecezan în termenul deschis, în care timp reflectanții au a să prezenta în parohie — cu prealabila învoire a oficiului protopresbiterului concernent, — pentru a face cunosțință cu poporul, a cânta și eventual a oficia în sf. biserică.

Sibiiu, din ședința senatului bisericesc ținută la 17 Maiu 1911.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 5730 Bis. 1911.

[167] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Grid**, tractul Hațegului, se publică din nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”, pe lângă emolumentele fasonate în coala B. despre ajutorul preoțesc dela stat.

Petenții vor avea a-și așterne suplicile concursuale, instruite coform presciselor regulamentari, Consistoriului arhidiecezan în termenul deschis, având a se prezenta, după prealabila încunoaștințare a protopresbiterului concernent, până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, înaintea alegătorilor, în biserică, pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Sibiiu, din ședința senatului bisericesc ținută la 10 Maiu.

Consistorul arhidiecezan.**Anunț de licitațiune.**

Luni, în 12 Iunie a. c. st. n. la 2 oare p. m. se va da prin licitație minuendă repararea școalei din Sâmbăta-sup.-ap. prețul de strigare 7050 coroane după această sumă se pune vadiu de 10% în hârtii de valoare sau bani gata. Licitația se va ține în edificiul școalei din Sâmbăta-sup.-apus. Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Sâmbăta-sup.-apus., 16/29 Maiu 1911.

Spiridon Mardan Dragomir Bueșian
preot, preș. (177) 2—3 cassar.

Ad. Nr. pp. 465—911.

(176) 2—3

Concurs.

În urma abdicării fostului paroh Petru Cadar, devenind vacantă parohia de clas. II. **Agribiciu** cu filia Căpușul-mare, prin aceasta se deschide concurs pentru ocuparea postului de paroh în această comună, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B despre ajutorul de stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a așterne suplicile de concurs, în termenul sus indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului și a se prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare la sf. biserică spre a fi cunoscuți din partea poporului.

Oficiul protopresbiterat rom. gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 13 Maiu 1911.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Cancelarie administrativă și biuro de informațiuni**în Budapesta.**

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale, mijloace împrumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloace cumpărări, vânzări, exarândări de bunuri, mașini, motoare, și alte recheste economice; finanțez parcelări de mori, exoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efepuiesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt, pe lângă taxe moderate și anticipația pentru corespondență. (84) 10—

Dr. Constantin Manea,
advocat diplomat.

VIII. Aggteleki-u. 10., I. 7. Telefon 171-27.

Admoniare!**Société des Papiers Abadie.**

Ivindu-se în timpul din urmă diverse falsificate a marcei tuburilor noastre foarte plăcute și de toți cunoscute

RIZ ABADIE (Riz doré)

rugăm onorata noastră clientelă a fi cu atențiune la numele Abadie, de oarece falsificatele să silesc a fi cu alte numiri înlocuite. Vă sfătuim deci să fiți precauți la cumpărarea vreunei imitațiuni fără valoare, căci contra acestora vom interveni cu toate mijloacele legale permise! Société des Papiers Abadie. (124) 6—52

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate foarte modern; supraveghiere medicală constantă.

Telephon 88—89

Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Ferencz-körut 29

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. și 4—5 p. m.

[448] 24— Director-șef

Dr. Cosmutza.**Birou de informații.**

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în **Budapesta birou de informații** și

Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în restimp de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Urgentez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvare favorabilă.

Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande.

Prețuri moderate, serviciu prompt informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

(140) 7—10 **L. Olariu,**
Budapesta, Lajos-utca 141 III/19.

Vă rog a nu trece cu vederea!

Preluând fostul **Restaurant și Hotel** al dlui **Bressler** în **Oena-Sibiului** (Vizakna), — rog încrederea dată antecesorului meu — în aceeaș măsură a mi-o anticipa și mie.

Imi voi da silință a fi în toată privința prevenitor față de onorații oaspeți!

Sesonul: dela 15 Maiu până 31 August.

Chilii curate de zi ori pe lună, sală mare de mâncare, frumoasă grădină de restaurant, și parc umbros.

Bucătărie eminentă, cafea, de dejun și de ojină. Vinuri garantat naturale. Bere încontinuu proaspătă deschisă de Steinbruck și neagră de trei stejari.

Cu toată stima:

succesorul lui Bressler

Carol Kovács

hotelier.

(151) 6—6

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

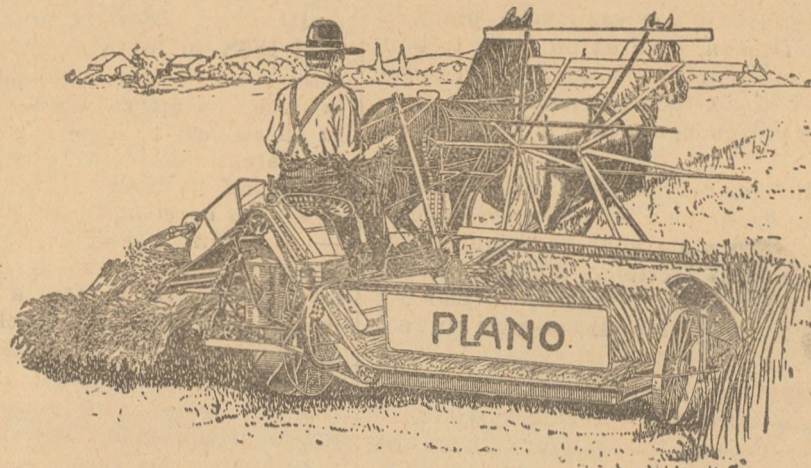
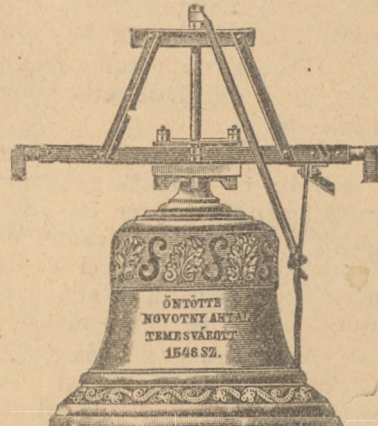
Turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY**în Timișoara-Fabric**

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (278) 33—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut, ca și spre turnarea de toate de metal. Prețouranturi ilustrate gratis.

Prima turnătorie de fer sibiiană,

mare fabrică de mașini agricole și industriale, precum și mare prăvălie de fer a lui

SAM WAGNER,
Sibiiu, Piața fânului Nr. 1.

Are onoare a anunța pentru sezonul de vară tot soiul de mașini agricole, precum: treerători cu mână cu manej: cu motor încălzit cu benzin dela 2 cai putere în sus, mașini de secerat cu și fără aparat de legat, sfoară pentru legat snopi prima calitate cu prețul cel mai redus și pe lângă garanție, cositoare de fân, greble americane, stropitoare de vii etc., avându-le în marele seu depozit aranjate pentru a-și putea fiște cine alege după plac, cu prețurile cele mai reduse și condițiuni foarte avantajoase.

Cine dorește a-și procura astfel de mașini agricole, — se viziteze în prima linie fabrica susnumită, unde va găsi tot ce dorește, — și să nu se lase a fi tras pe sfoară de imitatori. (159) 4—10

Requisite de scris

se pot procura
de la

Librăria arhidiecezană